

зв'язків і норм. Індивіди, які входять до молодіжної спільноти, виступають не як функціонери, а як особистості. Тут нечасто використовуються односпрямовані зв'язки та спілкування. Для міжособистісного спілкування є характерним і зворотний зв'язок (двосторонній, багатосторонній обмін думками). Молодіжна спільнота надає майбутньому фахівцю гуманітарного профілю ширше поле для вільного судження, вибору вчинків, дій ціннісних орієнтацій, сприяє розвитку таких цінностей та духовних орієнтацій, що формують активну, діяльну людину.

Висновки. Здійснивши теоретичний аналіз проблеми формування ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців гуманітарної сфери у молодіжній спільноті, можна прийти до висновку, що ціннісні орієнтації є важливим компонентом структури особистості, в них акумулюється весь життєвий досвід, накопичений особистістю майбутнього фахівця гуманітарної сфери в її індивідуальному розвитку. Це той компонент структури особистості, який являє собою певну вісь свідомості, навколо якої обертаються помисли і почуття людини і з точки зору якої вирішується багато життєвих питань. Особистісний підхід передбачає інтелектуальний і духовний розвиток майбутніх фахівців гуманітарної сфери через сприйняття, усвідомлення і осмислення загальнолюдських цінностей, формування мотивацій, творчої діяльності й самореалізації особистості. Тому у молодіжній спільноті, на наш погляд, ставлення до майбутніх фахівців гуманітарної сфери повинне будуватися на сприйнятті їх як вільних особистостей, які, розвиваючись, будуть здатні робити самостійний вибір цінностей у майбутньому. В подальшому колі наших досліджень буде емпіричне вивчення ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців гуманітарної сфери під впливом молодіжної спільноти.

Список використаної літератури

1. Головатий Н.Ф. Соціологія молоді: Курс лекцій. - До.: МАУП, 1999. - 224 з.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія / Л. Е. Орбан-Лембрик – К.: Видавництво "Академвидав", 2005- с. 446.

Михайлишин У.Б.

СПЕЦИФІКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Незважаючи на те, що адиктивна поведінка може сформуватися в будь-якому віці, більшість дослідників відзначають, що підлітковий вік є найбільш вразливим щодо його виникнення і розвитку. Цей факт пояснюється з точки зору особливості підліткового віку. Різко виражені особливості підліткового віку називають підлітковим комплексом.

Підлітковий комплекс характеризується занепокоєнням, тривогою,

схильністю до різких коливань настрою, імпульсивністю, негативізмом, конфліктністю і суперечливістю почуттів. До психологічних особливостей підліткового віку відносять перепади настрою, категоричність висловлювань і суджень, бажання підлітка бути визнаним іншими, що сполучається з показною незалежністю і бравадою, боротьбу з авторитетами і обожнювання кумирів. Егоїстичність підлітка проявляється поряд з відданістю і самопожертвою. Прояв грубості і безцеремонності до інших людей поєднується з неймовірною власною уразливістю, коливаннями очікувань - від сяючого оптимізму до найгіршого песимізму.

Загострюється чутливість підлітка до оцінки іншими його зовнішності, здібностей, сили, умінь у поєднанні з надмірною самовпевненістю, критикою, зневагою до думки дорослих. Для підлітків характерне поєднання чутливості з вражаючою черствістю, а сором'язливості - з нахабністю. Підліток прагне до філософських узагальнень, для нього характерна внутрішня суперечливість психіки, невизначеність рівня домагань, схильність до крайніх позицій; егоцентризм мислення і схильність до теоретизації. Акцентується конфлікт ідентичності проти сплутаності ролей, невизначеність, розлад тимчасової перспективи. Підліток характеризується опозиційною готовністю, максималізмом в оцінках, непереносимістю опіки, різноманітним переживань, які пов'язані з початком сексуальності.

Соціальна позиція. Суперечності між постійно зростаючими потребами і нерівними можливостями їх задоволення набувають особливо гострий характер стосовно підлітків. Бурхливий розвиток фізичних, інтелектуальних, емоційних сил, бажання утвердитися в світі дорослих вступає в протиріччя з недостатньою соціальною зрілістю, відсутністю професійного і життєвого досвіду, низькою кваліфікацією (або відсутністю такої), а, отже, і невисоким (невизначеним, маргінальним) статусом. Підлітки, молодь не задоволені умовами навчання і праці, житловими умовами, можливостями проявляти себе в творчій діяльності. Ця незадоволеність пояснюється об'єктивними обставинами, а не «примхами» молодих.

Вплив груп. Протиріччя між самооцінкою і оцінкою його особистості оточуючими може призвести підлітка до пошуку груп, приналежність до яких сприятиме задоволенню потреби в самоповазі. В умовах, коли самооцінка не знаходить опори в соціумі, коли його поведінка оцінюється іншими винятково негативно, коли потреба в самоповазі залишається нереалізованою - розвивається різке відчуття особистого дискомфорту. Особа не в змозі виносити його нескінченно довго; підліток не може не шукати виходу зі сформованої ситуації. Його самооцінка повинна знайти адекватну опору в соціальному просторі. Одним з поширених способів вирішення цієї проблеми є перехід підлітка в групу, в якій характеристика його особистості оточуючими адекватна самооцінці або навіть перевершує її. Самооцінка підлітка отримує адекватну опору в просторі зовнішніх соціальних оцінок особистості.

Підліткові групи часто відрізняються одноплановістю, однорідною спрямованістю, територіальною спільністю, примітивною символікою. Саме реакція групи з однолітками дає можливість підліткові досягнення і вираження

свого авторитету. У підлітковому віці, в період статевого дозрівання, поведінка значною мірою визначається характерними для цього періоду реакціями емансипації, опозиції, імітації, компенсації, гіперкомпенсації, захоплення, сексуальних потягів. Ці ж реакції можуть сприяти залученню підлітків в групи, за умови, що ці групи дозволяють задовольнити будь-які потреби підлітка.

Реакція опозиції викликається завищеними претензіями до діяльності та поведінки підлітка, зайвими обмеженнями, неуважністю до його інтересів оточуючих дорослих. Реакція опозиції може бути викликана і надзвичайними вимогами до дитини, непосильним для неї навчальним або будь-яким іншим навантаженням, конфлікту в сім'ї, шкільна неуспішність, несправедливе ставлення. Залежно від характерологічних і емоційних особливостей дитини протест іноді виявляється активно у вигляді грубості, агресивності, жорстокості, демонстративних спробах самогубства і т.п., або в пасивній формі - у вигляді відмови від їжі, прогулів занять і втеч з дому.

Реакція імітації проявляється в наслідуванні певній особі, зразку. Іноді зразком може стати і антисоціальний герой. Відомо, як впливає на підліткову злочинність звеличення злочинця-супермена. Пропаганда кримінального романтизму, вживання ПАР чинить негативний вплив на самосвідомість підлітка. Різновидом реакції імітації є реакція негативної імітації - поведінка, яка нарочито протиставляється нав'язуваній моделі (якщо модель негативна, то реакція є позитивною).

Реакція компенсації - заповнення невдач в одній області підкресленим успіхом в іншій області. Наприклад, невдачі в навчанні можуть компенсуватися «сміливою» поведінкою.

Реакція гіперкомпенсації - прагнення до успіху в найбільш важкій для себе області діяльності. Наприклад, властива підліткові боязкість може спонукати його до відчайдушної поведінки, вчинку. Надзвичайно чутливий і соромливий підліток вибирає мужній вид спорту: бокс, карате і т.п.

Реакція емансипації - прагнення звільнитися від нав'язливої опіки старших, самоствердитися. Крайній прояв - заперечення стандартів, загальноприйнятих цінностей, норм закону, бродяжництво.

Реакції, обумовлені формуванням сексуальних потягів. Важлива особливість підліткової та юнацької сексуальності - її «експериментальний» характер. Відкриваючи свої сексуальні здібності, підліток з різних сторін досліджує їх. Ні в якому іншому віці не спостерігається такої великої кількості випадків поведінки, що відхиляється від норми і є близькою до патології, як в 12-15 років. Від дорослих необхідні великі знання і такт, щоб відрізнити дійсно тривожні симптоми, які потребують кваліфікованого медичного втручання, від зовні схожих на них, і тим не менш цілком природних для цього віку, форм сексуального «експериментування». До реакцій, обумовлених формуванням сексуальних потягів відносять онанізм, раннє статеве життя, петтинг та ін.

Реакція захоплення (хобі-реакція) - проявляється в найрізноманітніших підліткових захопленнях: поп, рок-музика; стиль одягу; прагнення до отримання легкої інформації, що не вимагає великих роздумів (порожні багатогодинні розмови); захоплення, пов'язані з почуттям азарту

(комп'ютерні ігри і т.п.); захоплення, що забезпечують загальний успіх і увагу (артист, гітарист, чемпіон, модниця і т.д.); захоплення, пов'язані з фізичним самоствердженням, оволодінням престижними навичками (водити машину, мотоцикл і ін.).

Таким чином, перераховані реакції лежать в основі і формують «закон підліткової моди» всіх часів, елементами якої є: уніформа (одяг, зачіска, аксесуари, звички і т.д.); мова (вербальна й невербальна); місця дислокації; ритуали (прийом в групу, особливості проведення дозвілля, контроль за членами групи і т.д.); поведінка (елементи епатажності).

Молдованова А.О.

ВПЛИВ БАТЬКА НА ПРОЦЕС ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ

Постановка проблеми. Роль сім'ї аналізується у багатьох дослідженнях, присвячених гендерній соціалізації. Сьогодні добре вивчено вплив материнства на розвиток особистості дитини. Проте роль батька в особистісному становленні дитини досліджено недостатньо, хоча це питання є не менш актуальним і важливим.

Викладення основного матеріалу. В останні десятиліття у системі гендерних ролей відбулися значні зміни, особливо батьківської ролі. Науковці зауважують, що саме вивчення діади «батько-дитина» дасть можливість уточнити маловивчені аспекти впливу батьківства на формування особистості дитини [2].

Великого значення впливу взаємин з батьком на формування статевої ідентичності надавав З. Фрейд. Він зазначав, що важливими її детермінантами для хлопчика є домінування і турбота батька. Домінування батька може стати причиною пасивності дитини, а турбота впливає на бажання бути мужнім, на засвоєння чоловічої поведінки і формування адекватної статевої ідентичності.

Представники психоаналізу вважають, що взаємини дівчинки з батьком здійснюють вплив на її подальші гетеросексуальні контакти, оскільки виступають їх прототипом. Комфортні стосунки з батьком допомагають дочці гордитися своєю жіночністю, сприяють прийняттю себе як жінки, полегшують її гетеросексуальну адаптацію. Крім цього, батько здатен впливати і на життєві пріоритети дочки – сімейне життя або орієнтація на побудову кар'єри [2].

Вітчизняний учений Н.В. Лавриненко відзначає, що образ батька для дівчинки є основою для формування її уявлень про чоловіків. Якщо цей образ негативний, то у неї складається недовірливе ставлення до всіх осіб чоловічої статі, що може перешкодити їй у майбутньому побудувати власну родину і створити довірливі стосунки у ній. Хлопчикам потрібен позитивний образ батька для формування чоловічої ідентичності. Загалом гендерна теорія наполягає на тому, що батьківство має стати однаковою мірою важливим як для жінок, так і